

(Ne)dosljednost pri prevođenju pojmov a iz prava tržišnog natjecanja Europske unije

Bajčić, Martina; Stepanić, Martina

Source / Izvornik: **Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2010, 60, 747 - 772**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:118:747328>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

PRAVI

Pravni fakultet Faculty of Law

Sveučilište u Rijeci
University of Rijeka

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Law](#)
[- Repository University of Rijeka, Faculty of Law](#)

uniri DIGITALNA
KNJIŽNICA

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

(NE)DOSLJEDNOST PRI PREVOĐENJU POJMOVA IZ PRAVA TRŽIŠNOG NATJECANJA EUROPSKE UNIJE

Martina Bajčić, prof. *
Martina Stepanić, dipl. oec. **

UDK 347.77(4)EU
339.923:061.1>(4)EU
Primljeno: travanj 2010.
Izvorni znanstveni rad

U svjetlu pristupa Hrvatske Europskoj uniji, a posebice od 1997., kada je hrvatska Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja počela s radom, prevođenje mjerodavnoga zakonodavstva EU-a iz područja tržišnoga natjecanja na hrvatski jezik iznimno je važno. Budući da je pravo tržišnoga natjecanja novo područje, pravnici i lingvisti nailaze na određene terminološke nedosljednosti u navedenomu pravnom području. Naime, razlike između objavljenih odluka Agencije u Narodnim novinama i objava u medijima te, u manjoj mjeri, postojećih prijevoda zakonodavstva EU-a upućuju na određeni nedostatak dosljednosti pri uporabi termina što donekle umanjuje razumijevanje predmetnih zakonskih tekstova. Uz primjere kojima se analizira potonja terminološka problematika, cilj je ovoga rada upozoriti na neke nedosljednosti u uporabi termina iz prava tržišnoga natjecanja, i predložiti 'nove' ekvivalente za najčešće termine iz ovoga područja. Iako je u recentnim prijevodima, ponajviše zahvaljujući Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija, zamjetan napredak u kvaliteti prijevoda zakonodavstva EU-a na hrvatski jezik u usporedbi s prvotnim prijevodima, ipak ima još prostora za napredak.

Ključne riječi: nedosljednost, pojmovi prava EU-a, terminologija prava tržišnoga natjecanja

The lawyer's truth is not Truth, but consistency
or a consistent expediency.
Henry David Thoreau

* Martina Bajčić, prof., asistentica na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, Hahlić 6, Rijeka

** Martina Stepanić, dipl. oec., viša savjetnica pri Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja, Savska cesta 41, Zagreb

1. UVOD

Ovaj je rad dijelom rezultat istraživanja koje se provodi u okviru znanstvenoga projekta “Strategije za prevođenje pravne stečevine Europske unije”¹ na Pravnome fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Cilj je istraživanja promicati dosljednost u prijevodima pravne stečevine te na taj način poboljšati kvalitetu samih prijevoda. Posebice se ovim radom nastoji upozoriti na poteškoće pri prevođenju specifičnih pojmova iz područja tržišnog natjecanja, kao i na izazov pronalaženja odgovarajućih hrvatskih ekvivalenata za te nove pojmove koji nerijetko označuju i nove pravne institute u hrvatskome pravu. Kao što će biti ilustrirano na primjerima pojmova poput *turnover*, *merger* ili *leniency*, prevođenje tih pojmova na hrvatski jezik zahtijeva interdisciplinarno znanje. U radu će se stoga obratiti pozornost i na potrebu stvaranja ujednačenoga pravnoga nazivlja na hrvatskome jeziku, kao i na ulogu jezičnoga purizma u stvaranju novoga pravnoga nazivlja. Područje tržišnog natjecanja iznimno je važno za pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji. Budući da usklađivanje nacionalnoga prava i prenošenje europskih normi u hrvatsko pravo tržišnoga natjecanja ovisi i o prevođenju europskoga zakonodavstva, treba imati na umu da i sami prijevodi pravne stečevine mogu doprinijeti tomu da Hrvatska postane punopravnom članicom EU-a. To će se postići kvalitetnim prijevodima u kojima se rabi dosljedna i pravilna terminologija. Samo na taj način hrvatski će se pravници, osobito suci i državni odvjetnici, moći osloniti na hrvatske prijevode mjerodavnoga zakonodavstva. Nadalje, harmonizacija prava je i politička i pravna obveza koju je Hrvatska prihvatila potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.²

Radi identificiranja mjerodavne terminologije iz prava tržišnog natjecanja te pronalaženja hrvatskih ekvivalenata, korpus upotrijebljen u ovome radu

¹ Mišljenja i stavovi autorica izneseni u ovom radu strogo su osobni te stoga ne odražavaju službena stajališta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

Znanstveni projekt “Strategije za prevođenje pravne stečevine Europske unije” provodi se pod vodstvom prof. dr. sc. Susan Šarčević na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Ovaj je rad nastavak analize koja je počela radom *The Search for Croatian Equivalents for EU Terms in Competition Law*, objavljenim na engleskome jeziku u: Šarčević, S. (ur.), *Legal Language in Action: Translation, Terminology, Drafting and Procedural Issues*, Zagreb, Globus, 2009., str. 215 - 233.

² Rodin, S., Čapeta, T., *Učinci direktiva Europske unije u nacionalnom pravu*, Pravosudna akademija, 2008., str. 69.

obuhvaća prijevode zakonodavstva iz područja tržišnoga natjecanja od strane Agencije za zaštitu tržišnoga natjecanja (dalje u tekstu: Agencija) i Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija (dalje u tekstu: MVPEI); rješenja Agencije objavljena u Narodnim novinama; izabrane leksikografske natuknice iz *Eurovoca*³ i *Četverojezičnoga rječnika prava Europske unije*⁴, kao i iz *Englesko-hrvatskoga Glosara bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih usluga*⁵; hrvatsku terminološku bazu podataka *Euroterm*⁶ i *Eur-Lex*⁷, internetsku bazu podataka zakonodavstva EU-a. Hrvatski ekvivalenti uzeti su iz mjerodavnih zakona (među ostalim iz Zakona o zaštiti tržišnoga natjecanja, Zakona o državnim potporama, a u nedostatku službenih prijevoda neki su ekvivalenti prijedlozi autorica, nastali nakon provedene konceptualne analize). Engleski, njemački, francuski i slovenski ekvivalenti službeni su termini koji se rabe u zakonodavstvu EU-a, arhivirani u internetskoj bazi podataka *Eur-Lexu*. Radi unapređivanja terminološkoga rada u okviru prevođenja *acquisa*, naglasak je stavljen na nužnost suradnje između lingvisti i pravnika u postupku prevođenja, pa se spominje i praksa prevođenja te terminološkoga rada zemalja koje su nedavno postale članicama EU-a.

2. O POTREBI STVARANJA HRVATSKOGA PRAVNOGA NAZIVLJA I O VAŽNOSTI STANDARDIZIRANE TERMINOLOGIJE ZA POJMOVE IZ PRAVA EUROPSKE UNIJE

*Natura expressit nomina rerum.*⁸

Problematikom stvaranja hrvatskoga pravnoga nazivlja jezikoslovci i pravnici bavili su se još 1850-ih godina. Nakon što su 1853. godine Hrvati dobili svoj *Obći građanski zakonik* preveden s njemačkoga na hrvatski, pokazala se potreba za mnogim novim pravnim terminima na hrvatskome jeziku. Tako je 1851. godine počeo izlaziti list "Pravdonoša" (1851. - 1852.), zadarski pravni časopis

³ *Pojmovnik "Eurovoc"*, 3. svezak: višejezična verzija, 3. izdanje, HIDRA, Zagreb, 2001.

⁴ *Četverojezični rječnik prava Europske unije*, HIDRA, Zagreb, 2003.

⁵ *Englesko-hrvatski glosar bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih usluga*, Zagreb, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, 2005.

⁶ <http://www.euroterm.hr> (posjećeno 20. travnja 2009.).

⁷ <http://www.eur-lex.europa.eu> (posjećeno 20. travnja 2009.).

⁸ U spjevu "De rerum natura" Lukrecije Kar, govoreći o tomu kako su stvarima nadjenuta imena, kaže, uz ostalo, da je "potreba izazvala imena stvarima", 97. - 55. pr. Kr.

u kojemu se trebalo sustavno raspravljati o pravnim pitanjima i donositi pravne termine. U prvomu su broju uz hrvatske termine dodana tumačenja na talijanske, a od drugoga broja i ekvivalenti na njemačkome jeziku.⁹ Već se tada dakle upozoravalo na važnost standardizirane pravne terminologije kojom bi se i olakšalo razumijevanje samih pravnih propisa. Prevoditelji zakonodavstva Europske unije (ali i pravnici zaduženi za usklađivanje nacionalnih propisa sa zakonodavstvom EU-a) sada se suočavaju s jednakim zadatkom. Pravno se nazivlje za nove pojmove iz prava EU-a stvara iz potrebe. A tu 'potrebu' treba gledati pozitivno jer se stvaranjem novoga nazivlja i standardizacijom postojećega obogaćuje hrvatski pravni jezik i pravna terminologija. Jezik se na taj način razvija, a ne mijenja.

Terminologija je strukturirani set pojmova te reprezentacija tih pojmova u određenomu području¹⁰, a svaki terminološki rad počinje od pojma¹¹, što je posebice važno za pravnu terminologiju. Standardizacija terminologije u bitnome olakšava zadatak prevoditelja zato što pridonosi kvaliteti prijevoda te ubrzava proces prevođenja. Međutim, kao što objašnjava S.E. Wright, diferenciranje termina¹² i odlučivanje o tomu koje termine treba standardizirati jest problematično. Osobito treba voditi računa o terminima koji imaju više značenja ili o terminima čije se značenje u određenoj disciplini uvelike razlikuje

⁹ Vince, Z., *Putovima hrvatskoga književnoga jezika, Lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izbora*, Nakladni zavod Matice hrvatske, 1990., str. 379 - 395.

¹⁰ Wright, S. E., Budin, G., *Handbook of Terminology Management*, sv. I, *Basic Aspects of Terminology Management*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1997.

¹¹ "Jede Terminolgoiearbeit geht von den Begriffen aus. Sie zieht auf scharfe Abgrenzung zwischen den Begriffen. Das Reich der Begriffe wird in der Terminologie unabhängig vom Reich der Benennungen (=Termini) angesehen." Wüster, Eugen, *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und Terminologische Lexikographie*, HEPU-tyrk, Kopenhagen, 1985., str. 1.

¹² "Terminology management, on the other hand, concerns itself primarily with *terms*, i.e., the words that are assigned to concepts used in the *special languages* that occur in subject-field or domain-related texts. ... Terminological units that are extracted from these special language texts generally represent a limited number of parts of speech: nouns, verbs, and sometimes adjectives and adverbs, as well as phraseological material. These items are combined with a matrix of essentially general language connective material to produce coherent, subject-specific discourse." Wright, S. E., Budin, G., *Handbook of Terminology Management*, sv. I, *Basic Aspects of Terminology Management*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1997., str. 13 i 14.

od njihova značenja u općemu jeziku. Potonje je česta pojava u pravnome jeziku (kao engleski termin *consideration* koji u obveznom pravu označava *protučinidbu*, dok u općemu jeziku ima sasvim drugo značenje). No višeznačnost termina prisutna je i u drugim jezicima struke, npr. *tromost* u fizici, što označuje svojstvo materije zbog kojeg ona ostaje u stanju mirovanja, odnosno jednolikoga gibanja po pravcu, sve dok neka sila to stanje ne promijeni; nema veze s *tromošću*¹³ u općoj jezičnoj porabi. Jednoznačnost je ono što odlikuje termine u znanstvenomu kontekstu. Uz jednoznačnost, definicije pojedinih termina (kao npr. u zakonskim tekstovima) nužne su za ostvarivanje preciznosti. Osim toga, pri utvrđivanju nazivlja uopće potrebna je strogost, a standardnost leži u tomu što su stilske vrijednosti jasno određene i obvezatno baždarene, no u tom se okviru otvara i sloboda, i to R. Katičić naziva stvaralačkim traženjem primjerenoga izraza¹⁴. Na jednak bi način trebalo postupati i u potrazi za odgovarajućim hrvatskim ekvivalentima za pojmove iz prava Europske unije.

2. 1. Trend jezičnoga purizma

Jezični purizam i preferiranje lokalizama mjesto internacionalizama obilježili su hrvatsku povijest od ranih 1990-ih. No osim što kruto inzistiranje na lokalizmima može dovesti do terminološke nedosljednosti, ono zahtijeva i određen oprez te znanje (vidi bilješku 16 o *kontroli*). To treba imati na umu osobito kada je riječ o prijevodima pravne stečevine EU-a. Uniformiranost, transparentnost te preciznost nazivlja za pojmove iz prava EU-a trebale bi biti nitima vodiljama u postupku prevođenja i donošenja terminoloških odluka. Dosljednost u uporabi odobrenih, odnosno u zakonodavstvu potvrđenih termina jest preduvjet za postizanje vjerodostojnih zakonskih tekstova.¹⁵

Kao što će biti analizirano na sljedećim primjerima, u hrvatskim je prijevodima pojmova iz prava tržišnoga natjecanja zamjetan trend jezičnoga purizma. S druge strane, iz slovenskih je inačica vidljivo da prevladavaju doslovni i transparentni ekvivalentni: *shema* za *aid scheme* (*program* na hrvatskome); *kontrola* za *control of state aid* (*nadzor* na hrvatskome).¹⁶ Zanimljivo jest da je termin

¹³ *Veliki Anić*, Novi liber, Zagreb, 2006., str. 1626.

¹⁴ Katičić, R., *Novi jezikoslovni ogleđi*, Školska knjiga, Zagreb, 1992., str. 344.

¹⁵ Šarčević, S., *Translation Procedures for Legal Translators*, u: Šarčević, S. (ur.), *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*, Faculty of Law, Rijeka, 2001., str. 87.

¹⁶ "Kontrola" državnih potpora općenit je pojam koji obuhvaća sve poslove koje regulatorno tijelo obavlja. Tako je, na primjer, člankom 5. ZDP-a određeno da Agencija "odo-

aid scheme preveden kao *opća državna potpora* u *Eurotermu*¹⁷, isto kao i u starom Zakonu o državnim potporama (dalje u tekstu: ZDP) iz 2003.¹⁸ Nadalje, iako je internacionalizam *de-minimis aid* zadržan na slovenskome, na hrvatskome se rabi termin *potpore male vrijednosti* (u ZDP-u¹⁹, Okvirnim odredbama o brodogradnji²⁰ ili u Odluci o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti²¹, *inter alia*). No i ovdje je prisutna terminološka nedosljednost, pa tako prijevodi MVPEI-ja sadržavaju termin *de minimis potpore* (primjerice u hrvatskoj verziji Commission Regulation (EC) No 2204/2002 of 12 December 2002 on the application of Articles 87 and 88 of the EC Treaty to State aid for employment). Termin *cumulation of aid* je pak preveden kao *zbiranje potpora* (u navedenoj

brava i nadzire provedbu državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima”, što bi se moglo smatrati različitim modalitetima jedinstvenog procesa kontrole potpora. Slično, na mrežnoj stranici EK-a navedeno je da je cilj kontrole državnih potpora, kako je određeno Ugovorom o EZ-u, osigurati da upletanje države u gospodarstvo ne narušava tržišno natjecanje niti trgovinu u Uniji (“The objective of State aid control is, as laid down in the founding Treaties of the European Communities, to ensure that government interventions do not distort competition and intra-community trade”) http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/index_en.html (posjećeno 26. kolovoza 2009.). Slijedom toga jasno je da termin *nadzor* u ZDP-u obuhvaća poseban postupak koji je samo dio ukupnog postupka kontrole potpora. Navedeni termin definiran je člankom 15. ZDP-a kojim je određeno da Agencija provodi nadzor provedbe odobrene državne potpore na zahtjev davatelja, korisnika, pravne ili fizičke osobe s pravnim interesom ili *ex officio*. U slučaju da Agencija prilikom provedbe spomenutog nadzora korištenja odobrene državne potpore ustanovi određene nepravilnosti, rješenjem će davatelju ili korisniku potpore propisati rok u trajanju od najviše tri mjeseca u kojem je dužan ukloniti otkrivene nepravilnosti. Ovdje je riječ o *ex-post* kontroli odobrenih potpora, pri čemu se provjerava jesu li one iskorištene u skladu s odlukom Agencije. Također, postoji *ex-ante* kontrola kod koje se ispituje zakonitost prijedloga potpora prije njegova odobrenja. Moglo bi se reći da je pojam *nadzor* prijevod pojma *monitoring* iz Uredbe Komisije (EZ) broj 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) broj 659/1999 kojom se određuju detaljna pravila o primjeni članka 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Službeni list L 140 od 30. travnja 2004., str. 0001-0134) (članak 22.), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999R0659:EN:NOT> (posjećeno 3. rujna 2009.).

¹⁷ <http://www.mvpei.hr/euroterm>.

¹⁸ Narodne novine, broj 47/2003.

¹⁹ Narodne novine, broj 47/2003.

²⁰ <http://www.aztn.hr> (posjećeno 20. svibnja 2009.).

²¹ Narodne novine, broj 45/2007.

Uredbi), dok je slovenski ekvivalent internacionalizam *kumulacija pomoći*²², a njemački *Kumulierung*²³.

Jezični purizam, iako prisutan u svakom jeziku, može djelovati ograničavajuće zato što navodi na površnost, a u iznad navedenim primjerima na nedosljednost. Osim toga, slijepi purizam koči iznijansirano diferenciranje riječi. Tako se primjerice termin *kontrola* ne može uvijek zamijeniti *nadzorom* (vidi bilješku 16), ili *promet prihodom* (vidi 3.2 - 3.3). J. Barbić, protiveći se "ropskom prevođenju", upozorava da, iako jest poželjno da se izbjegavaju tuđice ako se nešto može dobro prevesti na hrvatski jezik, ne valja ishitreno izmišljati stvari jer se tada često ne razumije što se želi reći.²⁴ Velika je vjerojatnost kako novotvorene hrvatske kovanice u području prava tržišnoga natjecanja poput pridjeva *protudampinški*, *antitrustovski* ili *antimonopolni* većini ljudi ne govore mnogo. "Nazivlje nam je u načelu potrebno i domaće i internacionalno. Svako od njih povezuje i otvara komunikaciju u jednom od dva smjera koji su nam oba bitni. Jedno je naše hrvatsko, a drugo naše evropsko."²⁵

3. PRIMJERI TERMINOLOŠKE NEDOSLJEDNOSTI PRI PREVOĐENJU POJMOVA IZ PRAVA TRŽIŠNOGA NATJECANJA

Prije no što se ustalio termin *tržišno natjecanje* rabili su se termini *konkurencija* i *kartelno pravo*, vjerojatno po uzoru na njemačko *Kartellrecht* (danas je u njemačkom jeziku prisutno i *Wettbewerbsrecht*, iako je službeni naziv njemačke regulatorne agencije i dalje *das Bundeskartellamt*, dok u Austriji djeluje *das Kartellgericht*).²⁶ Termin *konkurencija* se međutim i dalje navodi kao ekvivalent za *competition*, primjerice u svim izdanjima *Eurovoca: poslovanje i konkurencija* (business and competition); *pravo konkurencije* (competition law). Posljednja

²² http://eurlex.europa.eu/Result.do?arg0=de+minimis&arg1=&arg2=&titre=titre&chlang=en&RechType=RECH_mot&Submit=Search (posjećeno 20. rujna 2009.).

²³ http://eurlex.europa.eu/Result.do?arg0=de+minimis&arg1=&arg2=&titre=titre&chlang=en&RechType=RECH_mot&Submit=Search (posjećeno 20. rujna 2009.).

²⁴ Barbić, J., *Godišnjak Tribine*, Jezik u pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 153.

²⁵ Tako Katičić, R., *Novi jezikoslovni ogleđi*, Školska knjiga, Zagreb, 1992., str. 345.

²⁶ <http://www.bwb.gv.at/BWB/Gesetze/Kartellgesetz/default.htm> (posjećeno 12. listopada 2009.).

je verzija *Eurovoca* aktualizirana 24. siječnja 2006.²⁷ Četverojezični rječnik *prava Europske unije*, izdan 2003., navodi *tržišno natjecanje*, ali i *konkurenciju*, kao ekvivalente za *competition* te *pravila konkurencije* za *rules of competition*. *Euroterm* i *Englesko-hrvatski glosar bankarstva, osiguranja i ostalih financijskih usluga* iz 2005. godine navode i *tržišno natjecanje* i *konkurenciju* pod *competition*. Osim toga, *open and fair competition* prevedeno je kao *otvoreno i fer natjecanje*, ali i *otvorena i pravedna konkurencija*.²⁸ U američkome se pravu rabi pojam *antitrust*, *antitrust law*. Izvedenice koje potječu od potonjega termina - *antitrustovski postupak* - prisutne su primjerice u prijevodima MVPEI-ja.²⁹

Terminologija se mijenjala i u drugim državama članicama i kandidatkinjama za članstvo radi usklađivanja zakonodavstva i stvaranja uniformirane terminologije unutar EU-a. Transparentnost višejezičnih termina uvelike pridonosi razumijevanju predmetnih pojmova. Prema S. Šarčević³⁰ transparentnost i 'prevodljivost' (*translatibility*) zapravo su presudni kriteriji za stvaranje nazivlja za pojmove prava Europske unije te bi ti pojmovi trebali biti lako prepoznatljivi u svim jezicima.

U starome Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: ZZTN) iz 1995.³¹ nacionalni su se termini *natjecatelj* i *takmac* rabili kao ekvivalenti za engleski *competitor*. Međutim, stupanjem na snagu novoga Zakona³² 2003. godine navedeni lokalizmi zamijenjeni su internacionalizmom *konkurent*, dok se termin *tržišni takmaci* navodi kao ekvivalent za *competitors* u Uredbi o načinu utvrđivanja mjerodavnog tržišta, čl. 10.³³ Valja razmotriti i motiviranost termina *konkurent*. Drugim riječima, on može tvoriti složenice i izvedenice pa tako termin *konkurent*, koji se rabi u bosanskome i slovenskome pridonosi željenoj uniformiranosti, odnosno transparentnosti prisutnoj u drugim jezicima.

²⁷ <http://www.hidra.hr> (posjećeno 20. svibnja 2009.).

²⁸ <http://www.mvpei.hr/euroterm> (posjećeno 20. svibnja 2009.).

²⁹ Br. 32004R0802, Uredba Komisije (EZ) br. 802/2004 od 21. travnja 2004.

³⁰ Šarčević, S., *Translation Procedures for Legal Translators*, u: Šarčević, S. (ur.), *Legal Translation: Preparation for Accession to the European Union*, Faculty of Law, Rijeka, 2001., str. 85.

³¹ Narodne novine, broj 48/1995.

³² Narodne novine, broj 122/2003.

³³ Narodne novine, broj 51/2004.

3. 1. Nedosljedna uporaba ekvivalenata za *state aid*

U medijima se danas, govoreći o državnim potporama, posebice u kontekstu brodogradnje, rabi sve i sva od *državnih subvencija* do *pomoći*.³⁴ Državne potpore uključuju izravne subvencije, porezna izuzeća, otpisivanje dugova, povoljne kamatne stope, jamstva izdana pod povoljnim uvjetima *inter alia* (vidi B. Pauković)³⁵. Nadalje, *state aid* prevodi se kao *državna pomoć* u *Eurovocu*, unatoč tomu što je termin *državna potpora* u službenoj uporabi te je bio naveden u knjizi *Prilagodbe politikama unutarnjeg tržišta EU: očekivani učinci* iz 2002. godine.³⁶ *Četverojezični rječnik prava Europske unije* navodi pojam *državna potpora* za *aid granted by States*. Termin *potpora* naveden je u *Eurotermu* kao prijevod za *aid*, dok se *pomoć* rabi za *development aid* i *nepovratna pomoć* za *grant*. Iako se slovenski zakonodavac odlučio za termin *pomoć*, hrvatski Zakon o državnim potporama³⁷, koji je na snazi od 6. prosinca 2005., navodi termin *potpore*, kao i stari zakon iz 2003. Štoviše, termin *potpore* rabio se u prijevodu Agencije *Guidelines on National Regional Aid*³⁸ (Smjernice za nacionalne regionalne potpore). Česta je i nedosljedna uporaba ekvivalenata za pojedine instrumente potpora kao što je na primjer prijevod engleskoga termina *soft loan*, koji je u pojedinim prijevodima pravne regulative EU-a na hrvatski jezik preveden kao *beskamatni kredit*³⁹, iako je *de facto* riječ o kreditu pod povoljnijim uvjetima.⁴⁰

Određene nedosljednosti u odlukama i prijevodima Agencije iz područja državnih potpora dijelom su rezultat činjenice da su prvi službeni prijevodi

³⁴ Jutarnji list br. 641 od 25. veljače 2008., R. Bajruši: Prevelike *državne subvencije* gospodarstvu postale su glavni problem u odnosima s Bruxellesom: dok se one ne smanje, Hrvatska ne može otvoriti pregovaračko poglavlje o tržišnom natjecanju i na vrijeme dovršiti proces pristupanja (istaknule autorice).

³⁵ Pauković, Ž., *Državne potpore*, u: Samardžija, V. (ur.), *Prilagodbe politikama unutarnjeg tržišta EU: očekivani učinci*, Ministarstvo za europske integracije, Zagreb, 2002. str. 107 - 127.

³⁶ Pauković, Ž., *Državne potpore*, u: Samardžija, V. (ur.), *Prilagodbe politikama unutarnjeg tržišta EU: očekivani učinci*, Ministarstvo za europske integracije, Zagreb, 2002., str. 109.

³⁷ Narodne novine, broj 140/2005.

³⁸ OJ C 74, 10. ožujka 1998., str. 9 - 31. Hrvatski prijevod dostupan je na <http://www.aztn.hr>.

³⁹ Točka 3. 2. Odluke o objavljivanju pravila o državnoj potpori u obliku jamstava (Narodne novine, broj 13/2008).

⁴⁰ Vidi npr. točku 41. Odluke o objavljivanju pravila o regionalnim potporama (Narodne novine, broj 58/2008) ili rješenje Agencije, klasa: UP/I 430-01/2007-02/40, urbroj: 580-03-07-43-11 od 12. ožujka 2008., objavljeno u Narodnim novinama, broj 44/2008. Za kredit pod povoljnijim uvjetima može biti zaračunata kamata, ali je ona u pravilu niža od tržišne kamate.

pravne regulative EU-a, koja se odnosi na potpore, izuzev ZDP-a i Uredbe o državnim potporama⁴¹, objavljeni tek na temelju Odluke o objavljivanju popisa pravila o državnim potporama.⁴² Na osnovi navedene Odluke u hrvatsko su zakonodavstvo u izravnom prijevodu na hrvatski jezik preneseni pravni propisi EU-a (uredbe, direktive, odluke i drugo). U Hrvatskoj su prije stupanja na snagu Odluke i u njoj sadržanih akata EU-a postojali isključivo neslužbeni prijevodi tih akata. No, Agencija je na osnovi članka 70. stavka 2. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (dalje u tekstu: SSP) mogla svako postupanje suprotno tomu članku ocjenjivati “na temelju kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskoj uniji posebice članaka 81., 82., 86. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice i instrumenata za tumačenje koje su usvojile institucije Zajednice”. To znači da je na temelju navedenih odredbi članka 70. SSP-a Agencija mogla prilikom donošenja odluka iz područja tržišnog natjecanja, odnosno državnih potpora, kada za to u Zakonu i Uredbi nisu postojale odgovarajuće odredbe i tumačenja, neposredno primijeniti regulativu EU-a.⁴³ Agencija je, osobito prije stupanja Odluke na snagu u studenome 2006., kako bi mogla učinkovito donositi odluke iz područja državnih potpora, u nekim slučajevima bila primorana prevoditi pravnu regulativu s engleskoga na hrvatski jezik ili se koristiti neslužbenim prijevodima u nedostatku službenog prijevoda, a slična je situacija s prijevodima bila i u području tržišnoga natjecanja.

3. 2. *Turnover: prihod ili promet?*

Određene nedosljednosti javljaju se i u vezi s hrvatskim prijevodom engleskoga termina *turnover*, što se najčešće prevodi s *prihod* ili u nekim slučajevima

⁴¹ Narodne novine, broj 121/2003.

⁴² Narodne novine, broj 121/2006, 45/2007 i 13/2008.

⁴³ Vidi npr. točku 3. rješenja Agencije o odobrenju prijedloga Godišnjeg plana za poticanje zapošljavanja za 2006., klasa: UP/I 430-01/2005-01/26, urbroj: 580-03-06-17-04 od 2. veljače 2006. (rješenje objavljeno u Narodnim novinama, broj 26/2006) u kojoj je utvrđeno da “pojam gore navedenih osoba koje se teže zapošljavaju i osoba s invaliditetom, preuzet je iz Uredbe Europske komisije broj 2204/2002 od 12. prosinca 2002. godine o primjeni članka 87. i 88. Ugovora EZ-a na državne potpore za zapošljavanje (Službeni list Europske komisije, broj L 337/3 od 13. prosinca 2002.) koju je Vijeće primijenilo sukladno članku 70. SSP-a, koji je stupio na snagu 1. veljače 2005. Navedeni članak SSP-a daje mogućnost da se na odgovarajući način primijene kriteriji koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o državnim potporama u Europskoj uniji”.

promet. Poteškoće koje se javljaju pri prijevodu tih termina ne čude jer su oba termina, *turnover* u engleskome te *promet* u hrvatskome jeziku, višeznačni. Termin *promet* u hrvatskome jeziku obuhvaća više različitih područja ljudskog djelovanja, od transporta ili prijevoza (kopneni, pomorski i zračni promet), preko komunikacija do prometa u užem gospodarskom smislu. Ovo posljednje može pak dalje obuhvaćati promet u smislu riječi prodaja, kako prodanih količina proizvoda ili usluga, tako i novčanih prihoda od prodaje roba, proizvoda ili usluga. Na primjer, jedan od načina mjerenja ostvarenog turističkog prometa je putem broja noćenja i broja dolazaka turista.⁴⁴ S druge strane, engleski termin *turnover* u određenim se slučajevima može prevesti i kao obrtaj npr. imovine, zaliha ili potraživanja.⁴⁵

Razlike u značenju *prometa* postoje i kada su u pitanju statistički indeksi. Na primjer, OECD na svojoj mrežnoj stranici u *Rječniku statističkih termina* ističe razlike u tome što predmetni pojam *turnover* obuhvaća u pojedinim zemljama, odnosno metodologiju njegova izračuna, koja varira od primitaka (prihoda) od prodaje robe (primici od osnovne djelatnosti poslovne jedinice), dok druge zemlje također uključuju druge vrste primitaka, kao što su primici od usluga, popravaka, provizija itd. U nekim zemljama, navodi OECD, pojam *turnover* ili prodaja isključuje poreze, ali uključuje odgođena plaćanja za primljene narudžbe (OECD 2003).⁴⁶

⁴⁴ Ministarstvo turizma, *Turistički promet u razdoblju I - VIII mjeseca 2006. godine*, mrežna stranica Ministarstva turizma, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/06-I-VIII-txt.pdf> (posjećeno 8. listopada 2009.).

⁴⁵ Pojam *turnover* predstavlja i obrtaj (asset, inventory, debt turnover). Na primjer, *asset turnover* ili obrtaj imovine omjer je prihoda od prodaje i imovine, <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/Asset+Turnover> (posjećeno 5. listopada 2009.). Koeficijenti obrtaja su pokazatelji aktivnosti, odnosno kretanja imovine u poslovanju, a najvažniji od njih su pokazatelji obrta ukupne i kratkotrajne imovine te potraživanja. Žager, K., Žager, L., *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb, 1999., poglavlje 6., str. 178.

⁴⁶ Slično tomu, Državni zavod za statistiku prilikom određivanja indeksa prometa industrije definira da "vrijednost ukupnog prometa, tj. prihoda od prodaje jest fakturirana vrijednost koju su ostvarile industrijske lokalne jedinice tijekom izvještajnog mjeseca na temelju prodaje dobara i usluga u izvještajnome mjesecu. Podudara se s tržišnom vrijednosti prodanih dobara i usluga isporučenih trećim osobama na domaćem i stranom tržištu. U vrijednost prometa uključeni su svi troškovi transporta i pakiranja te svi porezi na fakturirana dobra i usluge izvještajne jedinice, osim poreza na dodanu vrijednost (PDV). Isključeni su svi popusti i sniženja cijena te vrijednost vraćenih pakiranih proizvoda, osim gotovinskih popusta. Također su isključeni popusti, sniženja i bonusi koji

Iako bi se termin *turnover*, ovisno o kontekstu, mogao prevesti kao *promet*, ipak s obzirom na terminologiju prava tržišnoga natjecanja primjereniji je ekvivalent *prihod*, posebno zato što je riječ o financijskoj veličini.

ZZTN⁴⁷ u člancima koji uređuju pravila o koncentracijama spominje riječ *prihod*.⁴⁸ Točnije, članak 22. stavak 4. ZZTN-a, prilikom obveze prijave koncentracije Agenciji, kao jedan od uvjeta navodi visinu ukupnog prihoda poduzetnika sudionika koncentracije, ostvarenog prodajom robe i/ili usluga u financijskoj godini koja prethodi koncentraciji. Spomenuti termin *ukupan приход* iz ZZTN-a ekvivalent je engleskoga *aggregate turnover* preuzetoga iz odredbi članka 5. Uredbe Vijeća (EZ-a) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004.⁴⁹ o kontroli koncentracija između poduzetnika.

Da bi se izbjegle potencijalne zamke i razlike u značenju pojma *turnover* u državama članicama EU-a, Uredba u članku 5. navodi da se u okviru *aggregate turnover*, u smislu Uredbe, smatra iznos ostvaren od strane poduzetnika sudionika koncentracije u protekloj financijskoj godini od prodaje proizvoda i pružanja usluga koji pripadaju u poduzetnikove uobičajene, odnosno redovite aktivnosti nakon odbitka prodajnih popusta/rabata i poreza na dodanu vrijednost i drugih poreza izravno vezanih uz *turnover*.⁵⁰

se poslije odobravaju kupcima (na primjer, krajem godine)”. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, *Priopćenje broj: 2.1.10/7. - Indeks novih narudžbi i prometa industrije u srpnju 2009., Prvi rezultat*, Zagreb, 18. rujna 2009. Mrežna stranica Državnog zavoda za statistiku http://www.dzs.hr/hrv/publication/2009/2-1-10_7h2009.htm (posjećeno 3. listopada 2009.).

⁴⁷ Narodne novine, broj 122/2003.

⁴⁸ Članci 22., 23. i 24. ZZTN-a (vidi i članke 17. i 18. novog Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, Narodne novine, broj 79/2009, koji će se primjenjivati od 1. listopada 2010.).

⁴⁹ Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (OJ L 24, 29. siječnja 2004., str. 1 - 22) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (hrvatski prijevod, izvor: http://www.aztn.hr/uredbe_vlade.htm) (posjećeno 22. rujna 2009.). U vrijeme donošenja ZZTN-a na snazi je bila stara Uredba o kontroli koncentracija iz 1989., uključujući njezine kasnije izmjene i dopune čije odredbe članka 5. znatnije ne odstupaju od spomenutih odredbi članka 5. nove Uredbe o koncentracijama <http://ec.europa.eu/competition/mergers/legislation/archive.htm> (posjećeno 2. listopada 2009.).

⁵⁰ “Aggregate turnover within the meaning of this Regulation shall comprise the amounts derived by the undertakings concerned in the preceding financial year from the sale of products and the provision of services falling within the undertakings’ ordinary activities after deduction of sales rebates and of value added tax and other taxes directly related to tur-

Na temelju navedenoga razvidno je da ZZTN u ovom kontekstu rabi *ukupan prihod*, a ne promet, i to ponajprije zato što je riječ o usporedivoj financijsko-računovodstvenoj kategoriji za koju su podatci propisani Zakonom o računovodstvu (dalje u tekstu: ZOR)⁵¹, odnosno na temelju njega donesenim propisima.⁵² Sukladno točkama 15. 4. i 15. 5. Odluke o objavljivanju hrvatskih standarda financijskog izvještavanja, donesenoj na temelju ZOR-a, određeno je da prihodi u pravilu proistječu iz redovite aktivnosti poduzetnika, kao što su prihodi od prodaje proizvoda i robe, pružanja usluga, kamata, tantijema i dividende, ali obuhvaćaju i druge stavke koje ne proistječu iz redovitih aktivnosti, a koje udovoljavaju definiciji prihoda.⁵³

Drugim riječima, sukladno računovodstvenoj praksi i propisima, prihodi se u pravilu pojednostavnjeno mogu podijeliti na poslovne prihode, odnosno one proistekle iz redovitih aktivnosti, te na one proizašle iz ostalih izvanrednih djelatnosti poduzetnika. Kada su u pitanju kreditne i druge financijske ustanove, Uredba pobliže objašnjava da u predmetima kontrole koncentracija *prihod*, odnosno *turnover* čini zbroj kamatnog i sličnih prihoda, prihoda od vrijednosnica i provizija, neto dobit od financijskog poslovanja te ostalih poslovnih prihoda.⁵⁴

nover". <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (posjećeno 22. rujna 2009.).

⁵¹ Narodne novine, broj 109/2007.

⁵² Pravilnik o strukturi i sadržaju godišnjih financijskih izvještaja (Narodne novine, broj 38/2008 i 12/2009), Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja mirovinskih osiguravajućih društava (Narodne novine, broj 94/2008), Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja društava za osiguranje (Narodne novine, broj 31/2008), Pravilnik o strukturi i sadržaju financijskih izvještaja investicijskih društava (Narodne novine, broj 5/2009) i dr.

⁵³ Prihodi se, prema Odluci, razvrstavaju na poslovne prihode, financijske prihode, nerealiziranu dobit (prihode) te ostale - izvanredne prihode.

⁵⁴ Članak 5., stavak 3., točka a. Uredbe propisuje: "In place of turnover the following shall be used:

(a) for credit institutions and other financial institutions, the sum of the following income items as defined in Council Directive 86/635/EEC(1), after deduction of value added tax and other taxes directly related to those items, where appropriate:

(i) interest income and similar income;

(ii) income from securities:

— income from shares and other variable yield securities,

— income from participating interests,

— income from shares in affiliated undertakings;

(iii) commissions receivable;

Kod osiguravajućih društava, sukladno Uredbi, pod prihodom se podrazumijeva "...vrijednost fakturiranih bruto premija, koja obuhvaća sve primljene iznose i one koji se potražuju na osnovi ugovora o osiguranju zaključenih od strane ili u ime tih osiguravajućih društava, uključujući i isplaćene premije reosiguranja, i nakon odbitka poreza i parafiskalnih doprinosa ili davanja obračunatih na svote individualnih premija ili ukupnu svotu premija".⁵⁵ ZZTN sadržajno prati navedene odredbe Uredbe te definira da se ukupni prihod, kada su banke i druge financijske institucije sudionici koncentracije, utvrđuje na osnovi ukupnog prihoda iz njihova redovitog poslovanja u financijskoj godini koja je prethodila provedbi koncentracije, dok se ukupni prihod društava za osiguranje utvrđuje na temelju vrijednosti bruto zaračunatih premija sudionika koncentracije u financijskoj godini koja prethodi koncentraciji.⁵⁶

Slijedom svega navedenog, u značenju pravila o zaštiti tržišnog natjecanja, osobito pravila koja uređuju koncentracije između poduzetnika, moglo bi se termin *aggregate turnover* prevesti kao *ukupni prihod*, i to kao *ukupni poslovni prihod iz redovitih djelatnosti poduzetnika* (ili kraće *ukupni poslovni ili redoviti prihod*). Pojednostavnjeno prevođenje termina *aggregate turnover* kao *ukupni prihod* nije pogrešno, ali bi u određenim slučajevima, konkretno kada je riječ o koncentracijama poduzetnika, moglo dovesti u zabludu u odnosu na hrvatsko zakonodavstvo iz područja financija i računovodstva, s obzirom na to da ZOR i na temelju njega doneseni propisi⁵⁷ pod *ukupnim prihodom* podrazumijevaju i redovite i izvanredne prihode (poslovne i financijske prihode, nerealiziranu dobit (prihode) i izvanredne prihode), dok se *aggregate turnover*, prema definiciji iz Uredbe, odnosi isključivo na prihode iz redovitih djelatnosti poduzetnika

(iv) net profit on financial operations;

(v) other operating income." <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (posjećeno 22. rujna 2009.).

⁵⁵ "...for insurance undertakings, the value of gross premiums written which shall comprise all amounts received and receivable in respect of insurance contracts issued by or on behalf of the insurance undertakings, including also outgoing reinsurance premiums, and after deduction of taxes and parafiscal contributions or levies charged by reference to the amounts of individual premiums or the total volume of premiums." (članak 5., stavak 3., točka b. Uredbe) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (posjećeno 22. rujna 2009.).

⁵⁶ Članci 23. i 24. ZZTN-a.

⁵⁷ Odluka o objavljivanju hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (Narodne novine, broj 30/2008 i 4/2009) i drugi.

(*ordinary activities*), bilo da je riječ o prihodima od kamata, vrijednosnica, provizija ili premija u slučaju banaka, društava za osiguranje i drugih financijskih institucija, ili prihodima od prodaje u slučaju drugih poduzetnika.

3. 3. Undertaking: poduzetnik

Govoreći o nedosljednoj uporabi hrvatskih termina za pojmove iz prava tržišnoga natjecanja valja spomenuti i pojam *undertaking*. Umjesto hrvatskoga ekvivalenta *poduzetnik*, za taj se pojam često pogrešno rabe neki drugi termini. U neslužbenim verzijama prijevoda MVPEI-ja nailazimo i na *trgovačko društvo* te *poduzeće* kao istoznačnice za pojam *undertaking* (detaljnije o pravu društava vidi J. Barbić⁵⁸). Tako je *undertaking* preveden kao *poduzeće* u prijevodu MVPEI-ja br. 31985L0413⁵⁹, odnosno kao *trgovačko društvo* u prijevodu MVPEI-ja 31965R0019⁶⁰, iako je pravilan termin koji treba rabiti *poduzetnik*, uzimajući u razmatranje da se taj termin navodi u relevantnim zakonskim odredbama. Nadalje, za razliku od trgovačkog društva ili poduzeća, pojam *poduzetnik* u smislu ZZTN-a (i ZDP-a) obuhvaća i fizičke i pravne osobe.⁶¹

3. 4. Koncentracija: pripajanje i spajanje

O pojmu *koncentracija* također je bilo polemike među hrvatskim pravnicima, najviše zato što je *koncentracija* ekonomski pojam koji se tek u okviru ZZTN-a počeo upotrebljavati u hrvatskome pravu. *Koncentracija* jest širi pojam od *mergera* (spajanje i pripajanje), odnosno obuhvaća obje opisane statusne promjene iz ZDP-a u kojima barem jedan poduzetnik sudionik koncentracije prestaje

⁵⁸ Barbić, J., *Pravo društava*, Organizator, Zagreb, 1999., str. 16.

⁵⁹ <http://ccvista.taiex.eu> (posjećeno 10. rujna 2008.).

⁶⁰ <http://ccvista.taiex.eu> (posjećeno 10. rujna 2008.).

⁶¹ U smislu članka 2., stavka 2. ZDP-a korisnicima državne potpore, odnosno poduzetnicima, u smislu ovoga Zakona, smatraju se pravne i fizičke osobe koje, obavljajući gospodarsku djelatnost, sudjeluju u prometu roba i usluga, a koriste neki od oblika državne potpore. Drugim riječima poduzetnicima se smatraju i pravne osobe trgovačka društva (d.d., d.o.o., k.d., j.t.d., ...) i fizičke osobe obrtnici i drugi, a u određenim slučajevima čak npr. i ustanove ako ispunjavaju člankom 2., stavkom 2. ZDP-a propisane uvjete (vidjeti i članak 3., stavak 1. novog ZZTN-a iz 2009).

postojati, kao i stjecanje kontrole i *joint venture*, gdje ni jedan sudionik koncentracije ne prestaje postojati. Zakon o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: ZTD)⁶² navodi samo pojmove *spajanje* i *pripajanje*.

Usporedbom zakonodavstva EU-a⁶³ i ZZTN-a jasno je da se hrvatski termin *koncentracija* navodi kao ekvivalent za pojmove *merger* (*pripajanje*) i *acquisition* (*preuzimanje*). Engleski pojmovi *merger* i *acquisition* čine pravne preduvjete za stvaranje *koncentracije*. Ovdje valja upozoriti na engleski termin *merger* koji se često pogrešno prevodi na hrvatski jezik. Naime, u općoj jezičnoj porabi *merger* na engleskome jeziku podrazumijeva *a merger of equals*, odnosno spajanje jednakih. Međutim, u pravnom jeziku u okviru prava društava u tomu se smislu govori o *consolidation*: 'two companies merge into one larger company, and they no longer exist as independent legal entities' (*spajanje*).⁶⁴ Kod *pripajanja* pak jedno društvo - društvo preuzimatelj, preuzima svu imovinu drugog društva - pripojenoga društva, čime potonje prestaje postojati. Prema ZTD-u pripajanje mogu provesti samo društva kapitala, d.d. i d.o.o.⁶⁵ U *Četverojezičnom rječniku prava EU-a*⁶⁶ termin *merger* preveden je kao *spajanje*, na njemačkom *Fusion* i *Verschmelzung*. U *Rječniku prava* M. Gačić navodi sljedeće ekvivalente za *merger*: *fuzija*, *integracija*, *preuzimanje*, *sjedinenje*, *pripajanje (društava)*, *spajanje poduzeća*,

⁶² <http://ccvista.taie.eu> (posjećeno 10. rujna 2008.).

⁶³ Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation):

Article 3

Definition of concentration

1. A concentration shall be deemed to arise where a change of control on a lasting basis results from:

(a) the merger of two or more previously independent undertakings or parts of undertakings, or

(b) the acquisition, by one or more persons already controlling at least one undertaking, or by one or more undertakings, whether by purchase of securities or assets, by contract or by any other means, of direct or indirect control of the whole or parts of one or more other undertakings. *Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation)* (OJ L 24, 29. siječnja 2004., str. 1 - 22) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (posjećeno 1. listopada 2009.).

⁶⁴ Day, J., Krois-Lindner, A. and Translegal, *International Legal English*, Cambridge University Press, Cambridge, 2007., str. 61.

⁶⁵ Vidaković Mukić, M., *Opći pravni rječnik*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2006., str. 916.

⁶⁶ <http://www.hidra.hr/arhiva/crpeu2006.pdf> (posjećeno 10. rujna 2008.).

*konsolidacija, komasacija.*⁶⁷ U *Općem pravnom rječniku*⁶⁸ za termin *fuzija* naveden je *merger* kao engleski ekvivalent te sljedeća definicija fuzije: oblik koncentracije kapitala koji se obavlja ili spajanjem trgovačkih društava ili njihovim pripajanjem. Kod spajanja trgovačkih društva ona nestaju, a osniva se novo društvo; kod pripajanja jedno društvo preuzima drugo ili druga društva kao društvo preuzimatelj dok druga društva prestaju postojati. S obzirom na takav dijapazon ponuđenih nazoviekvivalenata ne čudi da se prevoditelji, ali i novinari nađu na sto muka kada trebaju prevesti taj pojam i nerijetko u tekstu ostavljaju engleski izvornik *merger*.

No, unatoč tomu što se termin *koncentracija* rabi u zakonskim odredbama, u neslužbenim se prijevodima i dalje navodi *spajanje*. Tako se u tekstu neslužbenoga prijevoda Uredbe Komisije (EZ) br. 802/2004 MVPEI-ja, 32004R0802, EC Merger Regulation, navodi i kao *Uredba EZ-a o spajanju*.⁶⁹ Prethodna analiza

⁶⁷ Gačić, M., *Englesko-hrvatski rječnik prava*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2004., str. 824.

⁶⁸ Vidaković Mukić, M., *Opći pravni rječnik*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2006., str. 237.

⁶⁹ U neslužbenom prijevodu MVPEI-ja: 32004R0802, Uredba Komisije (EZ) br. 802/2004 od 21. travnja 2004. kojom se provodi Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija poduzetnika, uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o spajanju), a posebno njezin članak 23., stavak 1.

e) Prema članku 14. stavku 1. točki (a) Uredbe EZ-a o spajanju strane koje prijavljuju koje su bilo namjernom bilo iz nehaja dostavile netočne ili obmanjujuće informacije može se propisati kazna u visini do 1 % ukupnog prihoda dotičnih poduzetnika. Nadalje, prema članku 6. stavku 3. i članku 8. stavku 6. Uredbe EZ-a o spajanju Komisija može opozvati svoju odluku o usklađenosti prijavljene koncentracije, ako je ona bila zasnovana na netočnim informacija za koje je odgovoran jedan od dotičnih poduzetnika. http://www.aztn.hr/pdf-novo/uredbe_vlade/Uredba_802_2004_final.pdf (posjećeno 7. travnja 2010.).

Under Article 14(1)(a) of the EC Merger Regulation, notifying parties who, either intentionally or negligently, supply incorrect or misleading information, may be liable to fines of up to 1 % of the aggregate turnover of the undertaking concerned. In addition, pursuant to Article 6(3)(a) and Article 8(6)(a) of the EC Merger Regulation the Commission may revoke its decision on the compatibility of a notified concentration where it is based on incorrect information for which one of the undertakings is responsible. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) (OJ L 24, 29. siječnja 2004., str. 1 - 22) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0139:EN:NOT> (posjećeno 1. listopada 2009).

pojmovi *koncentracija* i *prihod* ne upućuje samo na terminološku nedosljednost, već i svjedoči o tomu koliko potraga za odgovarajućim ekvivalentom u prevođenju *acquisa* može biti zahtjevna jer podrazumijeva interdisciplinarni pristup i multidisciplinarno znanje. Uz ono lingvističko, potrebno je naime i pravno (pa i ekonomsko) znanje za pronalaženje pravilnoga termina kojim će se izraziti točno značenje određenoga pravnog pojma. Navedeno potkrjepljuje i analiza sljedećega pojma *leniency*.

3. 5. *Leniency*

U novije se vrijeme, u okviru prava tržišnoga natjecanja, spominje pojam *leniency*. Riječ je o programu oslobađanja od kazne, odnosno davanja imuniteta poduzetniku koji je sudionik kartela te koji prvi pristupi tijelu za zaštitu tržišnog natjecanja (novi ZZTN, koji će stupiti na snagu 1. listopada 2010., sadržava odredbe o oslobađanju ili umanjenju upravno-kaznene mjere).⁷⁰ Po-

⁷⁰ ZZTN, Narodne novine, broj 79/2009:

Oslobodjenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere

Članak 65.

(1) U cilju otkrivanja najtežih povreda ovoga Zakona, Agencija može *osloboditi od plaćanja upravno-kaznene mjere onog sudionika zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela)* koji prvi obavijesti Agenciju o kartelu i dostavi joj podatke, činjenice i dokaze koji joj omogućuju pokretanje postupka, ili prvom sudioniku kartela koji Agenciji dostavi dokaze koji joj omogućuju utvrđivanje povrede ovoga Zakona u slučajevima kad je Agencija već prethodno pokrenula postupak, ali nije imala dovoljno dokaza za njegovo okončanje, odnosno utvrđenje kartela.

(2) Oslobodjenje od plaćanja upravno-kaznene mjere iz stavka 1. ovoga članka ne može se primijeniti na poduzetnika koji je bio inicijator ili poticatelj sklapanja kartela.

(3) Upravno-kaznenu mjeru u umanjenom iznosu Agencija može izreći onim *sudionicima kartela* koji ne ispunjavaju uvjete za oslobodjenje od upravno-kaznene mjere iz stavka 1. ovoga članka, ali su Agenciji dostavili dodatne valjane dokaze koji su, uz dokaze koje je Agencija već utvrdila u postupku, bili od odlučujućeg značaja za okončanje postupka utvrđenja kartela.

(4) Vlada Republike Hrvatske će na prijedlog Agencije detaljno razraditi kriterije za *oslobodjenje od upravno-kaznene mjere ili umanjenje upravno-kaznene mjere* iz stavka 1. i 2. ovoga članka, sukladno kriterijima koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u Europskim zajednicama, sukladno odredbi članka 74. ovoga Zakona.

(5) Izricanje upravno-kaznene mjere prema ovome Zakonu nije od utjecaja na kaznenu odgovornost osobe kojoj je ta mjera izrečena sukladno odredbama ovoga Zakona.

duzetnik, podnošenjem novih i bitnih dokaza, surađuje s regulatornim tijelom te dobiva imunitet (o toj temi vidi M. Kapural⁷¹). Navedeni se program primjenjuje u mnogim državama članicama pa ga je Njemačka primjerice uvela još 2000., Francuska 2001., Grčka 2006., Mađarska 2007. godine itd. Njegove su prednosti što u bitnome pomaže rad regulatornoga tijela i olakšava otkrivanje kartela. Taj se pojam može prevesti u obliku tautološke definicije, drugim riječima opisno kao *program oslobođenja od kazne ili smanjenja kazne* (prema novome ZZTN-u kao *program oslobođenja od upravno-kaznene mjere ili umanjenja upravno-kaznene mjere*)⁷², što se nalazi i u stručnoj literaturi, iako je ovo još relativno nov pojam. Pri prevođenju zakonodavstva EU-a na hrvatski jezik treba uzeti u obzir i druge službene jezike EU-a. Konzultiranje njemačkih, francuskih ili slovenskih verzija uvelike pomaže u postupku prevođenja (kao što je ilustrirano na prethodno navedenim primjerima poput *state aid*). Tako analiziranjem mjerodavnog zakonodavstva na njemačkome vidimo da se za termin *leniency* rabi *das Kronzeugenprogramm*⁷³, a na slovenskome program prizanesljivosti.⁷⁴ Njemačka istovrijednica (prijevod: program zaštite krunskih svjedoka) podsjeća na institut zaštićenoga svjedoka koji postoji u hrvatskome Zakonu o kaznenom postupku⁷⁵. No Obavijest Komisije dio je nadnacionalnoga prava tržišnoga natjecanja i kao takva ne pripada u grane kaznenoga ili prekršajnoga prava (vidi J. Pecotić Kaufman).⁷⁶ Kako je sadržajno *leniency* program iz Obavijesti sličniji institutu krunskog svjedoka, koji se javlja

⁷¹ Kapural, M., *Program oslobođenja od kazne ili smanjenja kazne za sudionike kartela* (engl. *Leniency program*) u *pravu tržišnoga natjecanja EU i RH*, Pravo i porezi, RRF, br. 3, Zagreb, 2009., str. 58 - 64.

⁷² J. Pecotić Kaufman predlaže uporabu termina *novčane kazne* umjesto *kazne* radi preciznosti i u skladu s engleskim terminom *fines*, a s čime se slažu i autorice ovoga članka. Pecotić Kaufman, J., *Prevođenje pravne stečevine EZ-a - terminologija domaćeg prava kao oslonac ili autonomni pristup*, rad prezentiran na konferenciji "Hrvatski nazivi za europske pojmove (Terminološki i prevoditeljski aspekti pristupanja Hrvatske EU)", Zagreb, 6. prosinca 2008. <http://www.efzg.hr/default.aspx?id=2302> (posjećeno 5. svibnja 2009.).

⁷³ http://eurlex.europa.eu/Result.do?arg0=leniency&arg1=&arg2=&titre=titre&chlang=en&RechType=RECH_mot&Submit=Search (posjećeno 21. rujna 2009.).

⁷⁴ http://eurlex.europa.eu/Result.do?arg0=leniency&arg1=&arg2=&titre=titre&chlang=en&RechType=RECH_mot&Submit=Search (posjećeno 21. rujna 2009.).

⁷⁵ Narodne novine, broj 152/2008.

⁷⁶ Pecotić Kaufman, J., *Prevođenje pravne stečevine EZ-a - terminologija domaćeg prava kao oslonac ili autonomni pristup*, rad prezentiran na konferenciji "Hrvatski nazivi za europske pojmove (Terminološki i prevoditeljski aspekti pristupanja Hrvatske EU)", Zagreb, 6. prosinca 2008. <http://www.efzg.hr/default.aspx?id=2302> (posjećeno 5. svibnja 2009.).

u Zakonu o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranoga kriminala (čl. 21.)⁷⁷, J. Pecotić Kaufman drži da bi u ovoj situaciji bilo uputno rabiti naziv tog instituta kao prijevod za engleski *leniency*. Tomu u prilog ide i činjenica da se u nama bliskome kontinentalnom pravu rabi *das Kronzeugenprogramm* koji također potječe iz nacionalnoga kaznenoga prava. Čini se da bi bilo opravdano preuzeti pojam iz domaćega prava za pojam koji se pojavljuje u nadnacionalnome pravu. No, prisjetimo li se definicije termina i glavnoga obilježja termina u stručnome jeziku, a to je jednoznačnost, ne možemo izjednačiti te pojmove, dakle *institut krunskoga svjedoka* i *leniency program* kao istoznačnice. Kod *leniency* programa riječ je o novčanim kaznama i ublažavanju, odnosno oslobođenju od novčanih kazni, a osobe koje mogu "ući" u takav program jesu *sudionici kartela*, odnosno poduzetnici (vidi čl. 65 u bilješci 45).

Za navedeni pojam rabi se i termin *program pokajnika* - što također nije dovoljno precizno. Osim toga, poduzetnici koji na iznad opisani način prilaze regulatornomu tijelu u stručnoj se literaturi označuju terminom *prijavitelj* (vidi M. Kapural)⁷⁸, a neslužbeno i *zviždač*⁷⁹. Stoga se doima kako je u okviru hrvatskoga prava pojašnjenje toga pojma (kao u čl. 65 novoga ZZTN-a, odnosno *sudionici kartela* i *program oslobođenja od upravno-kaznene mjere ili umanjenja upravno-kaznene mjere*) najpreciznije rješenje.

4. RJEŠAVANJE NEDOSLJEDNOSTI TERMINOLOGIJE

Cilj je ovoga rada upozoriti na određene uočene nedosljednosti, odnosno na uporabu različitih termina na hrvatskome jeziku za jedne te iste pojmove iz područja tržišnoga natjecanja i državnih potpora, što bi po mišljenju autorica moglo umanjiti razumijevanje tih pojmova i u široj javnosti, ali i među pravnim, ekonomskim i drugim stručnjacima. Dakako, moglo bi se zaključiti da je uporaba različitih termina iz područja tržišnoga natjecanja na hrvatskome jeziku za jedne te iste pojmove, koja se često pojavljuje u medijima, dijelom rezultat nedovoljne informiranosti opće javnosti, a dijelom sigurno i postojeće

⁷⁷ Narodne novine, broj 76/2007.

⁷⁸ Kapural, M., *Program oslobođenja od kazne ili smanjenja kazne za sudionike kartela (engl. Leniency program) u pravu tržišnog natjecanja EU i RH*, Pravo i porezi, RRF, br. 3, Zagreb, 2009., str. 59 - 61.

⁷⁹ http://www.legalis.hr/modules/newbb/viewtopic.php?topic_id=503318864&forum=20&post_id=128086 (posjećeno 20. kolovoza 2009.).

nedosljednosti u raznim prijevodima. Primjeri iz prava tržišnoga natjecanja pokazuju koliko je zahtjevno prevođenje zakonodavstva Europske unije, jer ono iziskuje multidisciplinarna znanja iz pravne struke, pa i ekonomske, kao što je prikazano na primjerima *koncentracija* i *prihod*. Samo po sebi podrazumijeva se da bi prevoditelji, koji se bave prevođenjem pravne stečevine, prije prevođenja trebali proučiti mjerodavnu terminologiju i konzultirati se s mjerodavnim zakonskim tekstovima. Stoga je nužna suradnja lingvиста, pravnika, ekonomista te ostalih stručnjaka iz pojedinih područja.⁸⁰ Budući da je Hrvatska još u pretpristupnoj fazi pridruživanja EU-u, valja iskoristiti preostalo vrijeme tako da se što veća pozornost posveti prijevodima pravne stečevine. Zato smatramo da je detaljna pravna redakтура⁸¹ konačnih zakonskih tekstova nužna jer je i u EU-u praksa da prilikom stvaranja pravnih tekstova sudjeluju i pravnici, a ne samo jezikoslovci. Prevoditelji dakako imaju najteži zadatak jer se od njih očekuje brzina, preciznost i jasnoća. Hrvaju se s mnoštvom novih termina, kao što je ilustrirano primjerima iz nadnacionalnoga prava tržišnoga natjecanja, i moraju pronaći ekvivalente na hrvatskome jeziku, pri čemu se odlučuju za preuzimanje termina, odnosno stvaranje posuđenica, stvaranje neologizama⁸² ili zadržavanje već postojećih termina u hrvatskome pravnom jeziku (vidi primjer *Kronzeuge* pod 3. 5.). Međutim, i naizgled jednaki pojmovi, koji postoje u pravu Europske unije i u hrvatskome pravu, mogu se sadržajno razlikovati (primjerice *civil servant* ne pokriva potpuno jednak sadržaj kao hrvatski *javni službenik*).⁸³ No kako kaže H. Sikirić, pri prevođenju pravnih izvora EU-a na

⁸⁰ O uspostavljanju tima terminoloških stručnjaka i o provedbi centraliziranja terminološkoga rada u RH vidi Šarčević, S. i Bajčić, M., *Zur Notwendigkeit der Erarbeitung einer einheitlichen kroatischen Terminologie für EU-Rechtsbegriffe*. Članak će biti objavljen u Zborniku Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci tijekom ove godine.

⁸¹ Iako u postupku prevođenja pravne stečevine na hrvatski jezik pri Samostalnoj službi za prevođenje MVPEI-ja sudjeluje i jedna pravница, još se ne provodi sustavna pravna redakтура prijevoda.

⁸² H. Sikirić kaže da bi trebalo dopustiti da se "strani izraz u hrvatskom jeziku prava prihvati u svakom onom slučaju u kojem bi se njegovom kroatizacijom zapravo stvorila mnogo veća šteta od one koja bi nastala korištenjem tog stranog izraza", u: Barbić, J., *Godišnjak Tribine*, Jezik u pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 143.

⁸³ "Selbst gleichlautende Begriffe, bei denen die Übersetzung auf der Hand liegt, sind nicht unproblematisch, wenn man deren Begriffsinhalt miteinander vergleicht.", Schaffmeister, Dieter, *Entwicklung genormter Übersetzungen der Rechtsterminologie*, u: Arnzt, R., Mayer F., Reisen U. (Hrsg.), *Terminologie und Recht, Akten des Symposiums Köln, 7.-8. April 2000*,

nacionalne jezike treba gledati “strana pravna iskustva” i “funkciju pravnog izvora u kojem se taj naziv nalazi”.⁸⁴ U tom smislu, iako se pojedini pravni pojmovi (jezika cilja i jezika izvora) sadržajno ne poklapaju u potpunosti, oni se i dalje mogu upotrijebiti kao ekvivalenti ako ispunjavaju istu funkciju, što navodi Constantinesco⁸⁵:

“Wenn die Rechtsvergleichung ergibt, dass ein Rechtsinstitut mehreren Rechtsordnungen gemeinsam ist, weil es jeweils dieselbe Funktion erfüllt, so sind die terminologischen Schwierigkeiten nur noch von zweitrangiger Bedeutung. Man kann durchaus den Begriff einer nationalen Rechtsordnung beibehalten, vorausgesetzt man ist sich darüber im Klaren, dass dieser Terminus sich auf einen in der Funktion gleichartigen, aber inhaltlich nicht identischen Begriffsgegenstand bezieht, weil Entstehungsgründe und Anwendung, Rechtsstruktur und Rechtsfolgen im einzelnen abweichen können.”

Kako bi se došlo do tih “funktionalnih ekvivalenata”, treba provoditi konceptualnu analizu (vidi M. Chroma⁸⁶), odnosno uspoređivati pravni sustav jezika s kojega se prevodi s onim na koji se prevodi. Pravni instituti na taj se način prenose iz pravnoga sustava Europske unije u domaće pravo. Ali ono što u tom postupku mora biti nit vodilja jest dosljednost. Dosljednost u uporabi hrvatskih ekvivalenata za pojmove iz prava Europske unije čini *sine qua non* za stvaranje ujednačenoga pravnoga nazivlja i, u konačnici, pouzdanih pravnih tekstova. Prevođenje *acquisa* uistinu je težak zadatak i, kao što je prikazano, lingvisti moraju izabrati pravi put kako bi došli do odgovarajućeg ekvivalenta. No ako su u tome sami, rade Sizifov posao te će plodovi njihova rada izostati. Ono što je potrebno jest najuža moguća suradnja između pravnika i lingvista te timovi terminoloških stručnjaka koji će voditi računa o dosljednosti terminologije u pojedinim pravnim područjima, kao i specifični glosari pojmova izrađeni za pojedina područja.

Budući da je Hrvatska zemlja kandidatkinja, države koje su nedavno postale članicama EU-a mogu poslužiti kao uzor u terminološkome radu i pravnoj re-

Deutscher Terminologie-Tag e.v., München/Köln, 2001., str. 37 - 59.

⁸⁴ Sikirić, H. u: Barbić, J., *Godišnjak Tribine*, Jezik u pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 143.

⁸⁵ Constantinesco, L.-J., *Rechtsvergleichung: Band II: Die rechtsvergleichende Methode*, Carl Heymanns Verlag, Köln/Berlin/Bonn/München, 1983., str. 168.

⁸⁶ Chroma, M., *Legal Translation and the Dictionary*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2004., str. 82.

dakciji prijevoda, stoga izdvajamo primjer Mađarske i Slovenije. U Mađarskoj je 1997. godine osnovan Zavod za prevođenje i koordinaciju (*Translation Coordination Unit*) pri Ministarstvu pravosuđa te su lingvisti pravnici sudjelovali u postupku prevođenja od samog početka tako da su iskorjenjivali nedosljednosti. Kada terminolozi imaju pitanja ili nisu sigurni kako riješiti terminološke nedoumice, prosljeđuju mjerodavnu dokumentaciju lingvistima pravnicima. Potonji na temelju prikupljene dokumentacije odlučuju o nedoumici, odnosno o pitanju konsenzusom. Uz to, mađarsko Ministarstvo pravosuđa ima popis stručnjaka s kojima se kontaktira u slučaju terminoloških problema, a od 2000. godine djeluje i Povjerenstvo za terminologiju kao službeno tijelo koje je ovlašteno za rješavanje terminoloških problema.⁸⁷

Slovenski je Vladin ured za europska pitanja i prije pristupanja Uniji 1997. angažirao terminologe da sudjeluju u postupku prevođenja *acquisa*. Ukupno četiri odjela tog Ureda uključuju i Odjel za pravo EU-a i jezični režim, dok je glavna zadaća Ureda pružanje potpore u stručnome terminološkom radu pri prevođenju zakonodavstva EU-a.⁸⁸ U Hrvatskoj je pak 2000. osnovana Uprava za informiranje, obrazovanje i prevođenje, a zatim Samostalna služba za prevođenje na području europskih integracija pri ondašnjem Ministarstvu europskih integracija. Tako su dijelove *acquisa* preveli vanjski prevoditelji angažirani od strane Ministarstva te resorna ministarstva uz pomoć državnih agencija kao što je pokazano na primjeru Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja. No, ono što je nužno jest da se osigura sustavna pravna redaktura prijevoda *acquisa* kako bi se spriječila terminološka nedosljednost i, kao posljedica toga, određena pravna nepouzdanost. Uvidjevši potrebu za uniformiranošću i standardiziranim jezikom u pravnim aktima, Vlada Republike Hrvatske 17. veljače 2005. donijela je odluku o osnivanju Ureda za lektoriranje.⁸⁹ Uz zadaće koje obuhvaćaju pravopisno, gramatičko i leksičko uređivanje tekstova zakona i drugih propisa prema hrvatskome standardnom jeziku, takav Ured treba provoditi i terminološke provjere prijevoda *acquisa* te svakako pravnu redakturu (kako bi se izbjegle moguće lektorske pogreške poput ispravljanja termina *bankarska garancija* u *bankarsko jamstvo* u ZOO-u iz 2005. godine). Kako J. Barbić kaže: "Nama pravnicima nedostaju znanja koja imaju jezičari, a jezičarima znanje

⁸⁷ Somnich, R., Varga, K., *Consistency and Terminology in the Translation of Community Legislation in Hungary*, Terminologie et traduction, 2, 2001., str. 65 - 73.

⁸⁸ <http://www.vlada.si> (posjećeno 20. rujna 2008.).

⁸⁹ Narodne novine, broj 26/2005.

koje imamo mi. Prema tome, dobro se može raditi jedino zajedno i doći do formulacija koje zadovoljavaju.”⁹⁰

Naposljetku, stvaranje odgovarajućih terminoloških baza podataka i višejezičnih glosara u bitnome će olakšati postizanje dosljednosti u prijevodima. Hrvatske inačice *Eurovoca* i *Euroterma* predstavljaju korak u pravome smjeru, no, kako je pokazano analizom primjera iz prava tržišnoga natjecanja, treba ih ažurirati te voditi računa o dosljednosti, odnosno većoj preciznosti ponuđenih termina.

5. ZAKLJUČAK

Iako su Talijani prevoditelja nazvali *traduttore, traditore*, odnosno izdajicom svojega pisca, danas se prevodi sve više. U svjetlu višejezičnoga zakonodavstva EU-a jasno je da se prevoditi mora. I koliko god prijevodi bili ne baš savršeni i ne sasvim dosljedni, ipak su upotrebljivi. Međutim, u kontekstu prevođenja zakonodavstva Europske unije, da bi konačni prijevodi omogućili još pouzdanije pravne tekstove, na koje će se u budućnosti još i više moći osloniti hrvatski pravници, potrebna je uža suradnja prevoditelja i stručnjaka iz pojedinih područja. Samo se zajedničkim snagama može spriječiti postojeća nepoželjna nedosljednost u prijevodima i pravnim tekstovima. Ne umanjujući važnost hvalevrijednoga dosadašnjeg truda prevoditelja, važno je istaknuti nužnost uporabe pri prevođenju jednog te istog termina za određeni pojam kada god je to moguće. Navedeno potkrjepljuje i odluka Ustavnoga suda Republike Hrvatske br. U-I/2694/2003⁹¹, koja navodi da je standardizacija pravne terminologije i dosljednost u uporabi terminologije preduvjet kojim se osigurava vladavina prava i pravne izvjesnosti.

Zakonodavstvo iz prava tržišnoga natjecanja sada je dostupno na hrvatskome, za što su najzaslužniji MVPEI, ali i Agencija te druge institucije uključene u predmetnu problematiku. Iako u prvim prijevodima pravne regulative EU-a zbog nedostatnog iskustva često nije bilo moguće izbjeći određene nespretnosti i nedosljednosti, ipak je s vremenom, posebno u službenim prijevodima, vidljiv

⁹⁰ Barbić, J., *Godišnjak Tribine*, Jezik u pravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2007., str. 152.

⁹¹ <http://sljeme.usud.hr/usud/praksaw.nsf/Ustav/C1256A25004A262AC1256E2A004956A2?OpenDocument> (posjećeno 12. rujna 2009.)

velik napredak u prevođenju propisa EU-a na hrvatski jezik te se očekuje da će on u budućnosti biti još i veći, čemu će, očekuje se, i ovaj rad barem dijelom pridonijeti. Međutim, sekundarno zakonodavstvo koje treba prevesti na hrvatski jezik raste iz dana u dan. Stoga valja iskoristiti što bolje ovo vrijeme prije pristupa Hrvatske EU-u i voditi računa o mogućim reperkusijama nedosljednih prijevoda. Dio je prijevoda zakonodavstva EU-a već uključen u nacionalno zakonodavstvo i primjenjuju ga sudovi, a ulaskom Hrvatske u EU opseg će se tog zakonodavstva i proširiti.

Summary

Martina Bajčić*
Martina Stepanić**

(IN)CONSISTENCY IN TRANSLATIONS OF EU CONCEPTS IN THE FIELD OF COMPETITION LAW

In light of Croatia's accession to the European Union, and especially with the establishment of the Croatian Competition Agency in 1997, the translation of the EU competition legislation into Croatian is growing in importance. Since competition law is a rather new field in Croatia, linguists and lawyers encounter difficulties in comprehending competition terminology and are plagued by inconsistency in the terminology used in the existing translations of EU competition legislation as opposed to the terminology used in the Decisions of the Croatian Competition Agency, or in the media. The aim of this paper is to point to the lack of terminological consistency in competition law and to propose new equivalents for most frequent terms within this field. Although more recent Croatian translations of EU legislation by the Ministry of Foreign Affairs and European Integration show that progress has been made, there is still room for improvement.

Key words: inconsistency, EU legal concepts, terminology in competition law

* Martina Bajčić, Research Assistant, Faculty of Law, University of Rijeka, Hahlić 6, Rijeka

** Martina Stepanić, Senior Adviser, Croatian Competition Agency, Savska cesta 41, Zagreb

Zusammenfassung

Martina Bajčić*
Martina Stepanić**

KONSEQUENZ UND INKONSEQUENZ BEI DER ÜBERSETZUNG VON BEGRIFFEN DES EU-WETTBEWERBSRECHTS

Im Lichte des Beitritts Kroatiens zur Europäischen Union und insbesondere, seit die kroatische Agentur für Wettbewerbsschutz im Jahre 1997 ihre Tätigkeit aufgenommen hat, ist die Übersetzung maßgeblicher EU-Gesetzgebung zum Wettbewerbsrecht ins Kroatische von überragender Bedeutung. Da das Gebiet des Wettbewerbsrechts in Kroatien Neuland ist, können Juristen wie auch Linguisten in diesem Bereich auf inkonsequente terminologische Lösungen stoßen. Die Unterschiede zwischen den im kroatischen Gesetzblatt veröffentlichten Beschlüssen der Regulierungsbehörde und vor allem den von den Medien verlautbarten Meldungen, aber auch in geringerem Maße den verfügbaren Übersetzungen der EU-Gesetzgebung weisen auf gewisse Konsequenzdefizite bei der Verwendung von Terminen hin, was gewissermaßen das Verständnis der einschlägigen Gesetzesgrundlagen beeinträchtigt. Anhand einer mit Beispielen belegten Analyse dieser terminologischen Problematik will der Beitrag auf bestimmte Inkonsequenzen bei der Verwendung der wettbewerbsrechtlichen Terminologie aufmerksam machen und „neue“ Äquivalente für die häufigsten Termine vorschlagen. Obwohl in neueren Übersetzungen der EU-Gesetzgebung ins Kroatische im Vergleich zu den Anfängen vor allem dank den Bemühungen des Außen- und Europaministeriums ein erheblicher Qualitätsfortschritt zu verzeichnen ist, bleibt immer noch Raum für Verbesserungen.

Schlüsselwörter: Inkonsequenz, Begriffe des EU-Rechts, wettbewerbsrechtliche Terminologie

* Martina Bajčić, wiss. Assistentin an der Juristischen Fakultät in Rijeka, Hahlić 6, Rijeka

** Martina Stepanić, Oberrätin bei der kroatischen Agentur für Wettbewerbsschutz, Savska cesta 41, Zagreb